

Denna rapport är en sammanställning grundad på Utrikesdepartementets bedömningar. Rapporten gör inte anspråk på att ge en fullständig bild av läget för de mänskliga rättigheterna, demokrati och rättsstatens principer i landet. Information bör också sökas från andra källor.

Mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer Jemen 2015–2016

I. SAMMANFATTNING

Den pågående konflikten i Jemen har försatt en mycket utsatt civilbefolkning i en allt mer katastrofal humanitär situation. Enligt FN är över 18 miljoner människor i behov av humanitärt stöd, och bland dem över tio miljoner i behov av akut stöd. Både den internationella koalitionen som strider för president Hadis regering, regeringstroga milisgrupper och houthierna och styrkor lojala med dem och den före detta presidenten Ali Abdullah Saleh har gjort sig skyldiga till brott mot den internationella humanitärätten och de mänskliga rättigheterna.

Över 10 000 människor har dödats och 40 000 har skadats i den pågående konflikten. Vårdsektorn har i princip kollapsat vilket bland annat har lett till ett utbrott av kolera. Över 1 600 skolor har stängt, förstörts eller används för andra ändamål än för undervisning. Över två miljoner barn går inte i skolan. Fler än 2,2 miljoner barn är akut undernärda. Bristen på mat och vatten är omfattande.

Arbetslösheten är omfattande och den jemenitiska ekonomin är mycket ansträngd och har förvärrats genom konflikten. Fattigdomen är mycket utbredd, särskilt i landets norra delar liksom i konfliktdrabbade områden. Det råder stor brist på el, rent vatten och bränsle. Redan före konflikten var Jemen till cirka 90 procent beroende av import av mat och möjligheterna till import har förvärrats markant genom kriget.

Jemen tillämpar dödsstraff men det saknas uppgifter om antalet avrättade. Uppgifter om tortyr och annan omänsklig behandling i häkten och fängelser förekommer.

Yttrandefriheten är kraftigt inskränkt genom bland annat censur av medier och internet samt omfattande förföljelse av journalister från framförallt houthierna.

Kvinnor är strukturellt diskriminerade genom den jemenitiska tolkningen av *sharia*-lagstiftningen och på grund av könsdiskriminerande traditioner och kulturella sedvänjor. Kvinnlig könsstympning är vanligt förekommande. Könsbaserat våld och tvångsäktenskap har ökat under den rådande konflikten.

Möjligheten att utöva andra religioner än sunniislam har traditionellt sett respekterats. Under nuvarande konflikt har spänningarna mellan sunniter och shiiter ökat.

Den process som inleddes 2011 och som skulle leda till antagandet av en ny konstitution och allmänna val har avbrutits. Houthierna och den förre presidenten Ali Abdullah Saleh har sedan februari 2015 full kontroll över huvudstaden Sanaa och regeringsinstitutionerna, medan den enligt FN legitima regeringen har sin bas i Aden i södra delen av landet och i Riyadh i Saudiarabien.

Human Rights Watch har i sin årsrapport för 2016 konstaterat att minst 58 av koalitionens flyganfall har varit i strid med den internationella humanitärrätten och att minst 800 personer har dött till följd av flyganfall mot skolor, marknader, sjukhus och bostäder. I nämnda årsrapport uppger Human Rights Watch att koalitionen har använt sig av klusterbomber mot befolkade områden vid minst 16 tillfällen.

Enligt Human Rights Watch har houthierna använt sig av landminor sedan konfliktens början. Houthierna har även till synes systematiskt företagit urskiljningslösa raketattacker mot mål i Jemen och på andra sidan den saudiska gränsen.

II. RÄTTSSSTATENS PRINCIPER

En princip för god samhällsstyrning

Jemen befinner sig i en allvarlig politisk, ekonomisk och humanitär kris med anledning av den konflikt som har pågått i landet sedan i mars 2015. Den jemenitiska statsadministrationen i huvudstaden Sanaa kontrolleras av den zaidiska rebellgruppen houthierna och landets förre president Ali Abdullah Saleh.

Korruptionen i landet är utbredd. Houthiernas maktövertagande och den pågående konflikten har i princip försatt möjligheterna till ansvarsutkrävande ur spel.

Jemen rankas på en av bottenplatserna i Transparency Internationals index för upplevd korruption för 2016, plats 170 av 176.

III. DEMOKRATI

De politiska rättigheterna och de politiska institutionerna

Den jemenitiska demokratin är satt ur spel sedan den nuvarande konflikten trappades upp i mars 2015.

Jemens president Abu Mansour Hadi och hans regering har sedan mars 2015 verkat delvis från sin exil i Saudiarabiens huvudstad Riyadh, delvis från hamnstaden Aden i södra Jemen.

I mars 2012 inleddes en nationell dialogprocess med deltagare från olika delar av det jemenitiska samhället, inklusive ungdomar, civilsamhället och kvinnliga representanter. Dialogprocessen, som avslutades i januari 2014, ledde till framtagandet av en ny konstitution som skulle antas genom en folkomröstning, som i sin tur skulle följas av allmänna val.

I september 2014 ockuperade houthierna huvudstaden Sanaa. De jemenitiska myndigheterna har i varierande grad upprätthållit sin verksamhet under konflikten, men i houthiernas regi.

Jemen är en republik och enligt den ännu inte utbytta konstitutionen ska presidentval ske vart sjunde år. Politiska partier är tillåtna under förutsättning att de har minst 2 500 medlemmar samt är registrerade. Kvinnor och män över 18 år har rösträtt samt rätt att kandidera till en folkvald lagstiftande församling – Majlis an-Nuwab där *General People's Congress* (GPC) har haft en överväldigande majoritet under 2000-talet. Oppositionen mot GPC har framför allt utgjorts av *Yemeni Congregation for Reform* (Islah), vars anhängare främst består av stammar i norra Jemen och av islamister, samt av *Yemeni Socialist Party* som har sina rötter i det socialistiska före detta Sydjemen.

Utöver parlamentet ska det finnas en nationell rådgivande församling i Jemen – Majlis ash Shura – vars 111 medlemmar utses av presidenten. År 2000 genomfördes en decentraliseringsprocess som medförde att de lokala beslutsfattande församlingarna fick mer inflytande över den löpande lokala

samhällsverksamheten. Sedan 2008 har de lokala församlingarna mandat att utse de regionala guvernörerna. Regeringen har dock fortsatt att utse guvernörer.

Det civila samhällets utrymme

Civila samhället har traditionellt varit aktivt i Jemen och föreningsfriheten garanteras av grundlagen, men föreningars handlingsfrihet har inskränkts i praktiken.

Mellan 2011 och 2014 växte antalet icke-statliga organisationer i Jemen. Enligt Världsbanken fanns det 2014 omkring 8 300 organisationer i landet. Enligt FN har minst 33 icke-statliga organisationer i Sanaa stängts och fått sin utrustning konfiskerad av houthierna, bland annat på grund av kopplingar till Islah-partiet. Houthierna slog ner hårt mot Islahpartiet, som stödde den Saudi-ledda interventionen till stöd för president Hadi. Partiets medlemmar har förföljts systematiskt och minst 100 medlemmar har gripits och försvunnit.

IV. MEDBORGERLIGA OCH POLITISKA RÄTTIGHETER

Respekt för rätten till liv, kroppslig integritet och förbud mot tortyr

Tortyr är förbjudet enligt jemenitisk lag. *Freedom House* har rapporterat att inrikesdepartementet har utövat tortyr och andra övergrepp mot häktade. Human Rights Watch har dokumenterat 61 fall av fysiska övergrepp begångna av houthierna i samband med fängslanden, inklusive elva fall av påstådd tortyr eller annan grym eller omänsklig behandling.

Enligt Amnesty har regeringstroga milisgrupper summariskt avrättat houthier och personer som misstänkts varit lojala med dem.

Dödsstraff

I enlighet med *sharia*-rätten föreskrivs dödsstraff för bland annat mord, våldtäkt, kidnappning, väpnat rån och konvertering från islam. Tillvägagångssättet för dödsstraff i Jemen är arkebusering. Stening har utdömts som straff för otrohet men sällan verkställts.

Enligt Jemens tolkning av *sharia*-rätten har brottsoffrets familj rätt att begära dödsstraff för en förövare om det anses påkallat av *sharia*. Brottsoffrets familj kan även begära benådning i utbyte mot så kallade blodspengar.

Amnesty rapporterade att åtta personer avrättades under 2015. Det saknas statistik över antalet genomförda avrättningar i Jemen under 2016.

Rätten till frihet och personlig säkerhet

MR-organisationer har rapporterat om att houthierna har arresterat många meningsmotståndare, MR-aktivister och journalister. MR-organisationer har även rapporterat om övergrepp mot frihetsberövade. De houthikontrollerade myndigheterna och milisgrupper i Sanaa har använt sig av officiella och inofficiella platser för förvar av frihetsberövade. FN har dokumenterat åtta platser i Sanaa där milisgrupper har hållit personer frihetsberövade. Lokalbefolkning har vittnat om undernäring, nekad sjukvård och undermåliga sanitära förhållanden. Det finns inga exakta siffror för hur många personer som är frihetsberövade eller som har försvunnit. I augusti 2016 hade FN dokumenterat 491 fall av frihetsberövanden sedan 1 juli 2015, varav frihetsberövandet i 89 procent av fallen hade utförts av milisgrupper.

Rättssäkerhet

Den jemenitiska grundlagen föreskriver ett oberoende rättsväsende, men i praktiken har påtryckningar och utbredd korruption påverkat rättstillämpningen. Redan före den nuvarande konflikten rådde utbredd laglöshet i Jemen.

Utöver det formella rättssystemet dömer också stamdomstolar i civilrättsliga mål. I praktiken dömer de även i mål utanför sin befogenhet. Den rätt som tillämpas i stamdomstolarna är inte standardiserad eller nedskreven. I straffrättsligt hänseende bygger den i stället på en traditionsenlig rätt till hämnd och utbetalande av blodspengar. Systemet med den traditionella rättsskipningen har ökat i användning i takt med att de jemenitiska statsinstitutionerna har försvagats.

Straffrihet

Det händer att straff inte verkställs, särskilt vad gäller högt uppsatta stamledare eller politiska företrädare. Straffriheten har tidigare bedömts utbredd när det gäller säkerhetspolisen och statliga tjänstemän. Åtalsimmunitet har gällt enligt praxis om inte beslut om motsatsen tagits av domstol.

Jemenitiska myndigheter har inte initierat rättsprocesser mot personer som under den rådande konflikten misstänkts ha begått brott mot mänskliga rättigheter eller mot humanitärrätten.

År 2012 inrättades en nationell kommission för mänskliga rättigheter i Jemen, efter uppmaning från FN:s råd för mänskliga rättigheter. Medlemmarna av kommissionen utsågs dock först 2015 och består av personer från bland annat det jemenitiska rättsväsendet och civila samhället. Kommissionen har fått ett tvåårigt mandat att dokumentera och utreda övergrepp som har begåtts i landet sedan 2011. I september 2016 hade man dokumenterat 9 816 övergrepp efter att bland annat ha genomfört 4 498 intervjuer. Slutrapporten ska publiceras i augusti 2017.

Yttrande-, press- och informationsfrihet, inklusive på internet

Yttrande- och pressfrihet garanteras formellt av Jemens grundlag, men undergrävs av nationell lagstiftning som förbjuder kritik mot statschefen, och även förbjuder publicering av material som anses underminera moralen i samhället eller hotar att förvränga bilden av Jemen. Den jemenitiska regeringen kontrollerade tidigare de flesta tv-kanaler. Det fanns vissa privata radiokanaler. Regeringens möjlighet att kontrollera media har minskat under konflikten och houthiernas maktövertagande i Sanaa.

Under 2015 ökade attacker mot journalister dramatiskt med övergrepp begångna av både houthierna och Hadi-lojala styrkor. Under 2016 har FN rapporterat om frihetsberövanden, arresteringar, försvinnanden, hot och utomrättsliga avrättningar av journalister och MR-försvare.

Houthierna har sedan de tog över makten i Sanaa i mars 2015 agerat repressivt mot journalister. Myndigheterna som nu är under houthiernas kontroll har bland annat blockerat nyhetssidor på internet, censurerat satellitkanaler och förhindrat utgivning av tidningar.

Den jemenitiska organisationen Women Journalists Without Chains observerade 140 övergrepp mot journalister under den första halvan av 2016, inklusive åtta mord.

I april 2015 uttalade den internationella koalitionen som stödjer president Hadi att alla houthi-associerade medier var legitima militära mål. Bland annat har tv-stationen *Yemen Today* attackerats med fyra dödsoffer som följd.

Enligt Internet World Stats hade 24,7 procent av Jemens befolkning tillgång till internet 2016.

Jemen rankas på plats 170 av 180 på Reportrar utan Gränsers pressfrihetsindex för 2016.

Mötes- och föreningsfrihet

Den jemenitiska grundlagen garanterar mötes- och föreningsfrihet, men rättigheten har i praktiken varit begränsad.

Även om regeringsmakten har varit koncentrerad så har det länge funnits ett aktivt politiskt liv i Jemen med många politiska partier.

Föreningsfriheten har i viss utsträckning respekterats men byråkratiska hinder har försvårat registreringen av nya föreningar. Fackföreningar är tillåtna men har litet manöverutrymme. Alla fackföreningar måste tillhöra en central paraplyorganisation. Strejkrätten är inskränkt och försvåras genom ett komplicerat regelverk.

Under 2015 förekom stora demonstrationer bland annat i Sanaa både mot och för houthierna och Ali Abdullah Saleh respektive president Hadi. Vid demonstrationer mot houthierna i Sanaa i januari och februari 2015 besköts demonstranterna med skarp eld och många arresterades.

Religions- och övertygelsefrihet

Islam är statsreligion och i stort sett alla medborgare är muslimer. Det finns mindre grupper av kristna, judar och hinduer. De kristna som finns i landet är nästan uteslutande utländska medborgare, förutom en liten grupp i Aden. Grundlagen föreskriver religionsfrihet men konvertering från islam är enligt den jemenitiska tolkningen av sharia förbjuden och leder till dödsstraff. Statliga skolor undervisar enbart i den muslimska trosåskådningen. Anhängare av andra religioner än islam kan utöva sin religion i hemmet och i privata skolor samt bära religiösa symboler.

Den pågående konflikten har ökat sekteristiska motsättningar mellan sunni- och shiamuslimer.

V. EKONOMISKA, SOCIALA OCH KULTURELLA RÄTTIGHETER

Rätten till arbete, rättvisa arbetsvillkor och relaterade frågor

Jemen har ratificerat ILO:s internationella konventioner Förbud mot tvångsarbete (konventionerna nr 29 och 105), Förbud mot barnarbete (konventionerna nr 138 och 182), Icke-diskriminering i arbetslivet (konventionerna nr 100 och 111) samt Föreningsfrihet och förhandlingsrätt (konventionerna nr 87 och 98).

Enligt UNDP var arbetslösheten i Jemen 40,3 procent 2014. Hur stor arbetslösheten är i nuläget är svårt att bedöma och inga exakta uppgifter finns. Konflikten har kraftigt påverkat tillgången på arbete i Jemen. Enligt en undersökning genomförd av jemenitiska myndigheter under augusti-oktober 2015 i Sanaa, Taiz, Haramout och i Hodeida hade 41 procent av alla tillfrågade företag gjort sig av med i genomsnitt 55 procent av sina anställda. Exempelvis har jordbrukssektorn, som före konflikten sysselsatte ungefär halva den jemenitiska befolkningen, kraftigt försvagats på grund av våld, högre kostnader och ojämn import av relevant material.

Fiskerisektorn omfattar numera 50 procent färre fiskare än före konflikten.

På grund av den rådande likviditetskrisen har de flesta statsanställda inte fått sina löner utbetalda sedan i augusti eller september 2016. Utöver de 1,25 miljoner statsanställda som berörs av detta så drabbas även 6,9 miljoner anhöriga. Gruppen statsanställda och deras anhöriga utgör omkring 30 procent av befolkningen i Jemen.

Tvångsarbete och barnarbete är förbjudet enligt lag. En särskild lag om barns rättigheter, som uttryckligen förbjuder barnarbete, antogs 2002. Minimialdern för anställning är 18 år inom offentlig sektor och 15 år inom privat sektor. Barn mellan 12 och 15 år får arbeta med särskilda tillstånd.

Rätten till bästa uppnåeliga hälsa

Standarden i den offentliga jemenitiska sjukvården var låg före den nuvarande konflikten. Standarden har därefter sjunkit ytterligare. Vårdsektorn i Jemen har i princip kollapsat. FN uppskattade i oktober 2016 att 274 vårdinrättningar hade skadats eller förstörts under konflikten. Det innebär att i slutet av 2016 var endast 45 procent av landets vårdinrättningar i funktionsdugligt skick, och endast en tredjedel av landets befolkning hade tillgång till sjukvård. Bristen på grundläggande medicin, utrustning och

utbildad personal är stor. Cirka 14,8 miljoner människor saknar tillgång till grundläggande sjukvård och av dem lever 8,8 miljoner människor i områden som drabbats allvarligt av konflikten.

Sedan augusti 2016 blockeras luftrummet ovanför Sanaas internationella flygplats av koalitionen som stödjer den jemenitiska regeringen. Det jemenitiska flygbolaget Yemenia uppskattar att omkring en tredjedel av de passagerare som tidigare reste ut från Sanaa gjorde så för att utomlands söka vård som inte gick att få i Jemen.

I oktober 2016 konstaterades ett utbrott av kolera. Enligt FN har 16 658 misstänkta fall av sjukdomen, samt 99 dödsfall till följd av den, rapporterats under 2016.

Rätten till utbildning

Jemenitisk lag föreskriver obligatorisk och gratis skolgång upp till gymnasienivå. Barns möjlighet att ta del av den rättigheten begränsades före den nuvarande konflikten av bland annat långa avstånd på landsbygden och av familjers behov av att sätta sina barn i arbete. Enligt UNDP slutade 40,5 procent av alla barn i grundskolan i förtid under 2014. FN bedömer att avsaknaden av toaletter är en av de huvudsakliga anledningarna till att flickor avbryter sin skolgång. Omkring två miljoner barn, varav omkring 513 000 som befinner sig på flykt i landet, går inte i skolan.

FN uppger att flickors utbildning anses mindre viktig än pojkars i Jemen, varför flickor riskerar att inte få gå i skolan om föräldrarna inte har möjlighet att ha alla sina barn i skolan. Enligt FN är pojkar som inte går i skolan mer utsatta för risken att rekryteras till väpnade grupper.

Enligt UNICEF är läskunnigheten för män i Jemen 83 procent och för kvinnor 52 procent (2013). I genomsnitt är läskunnigheten 68 procent.

Sedan början av 2015 har fler än 1 600 skolor stängts på grund av skador åsamkade av stridigheter, eller för att skolorna huserar internflyktingar eller för att de används för militära ändamål. FN bekräftade i april 2016 42 attacker mot skolor, varav 57 procent utfördes av koalitionen, 16 procent av houthierna och resterande av icke-identifierade grupper. FN identifierade vid samma tillfälle att 51 skolor används för militära ändamål. En majoritet av dessa militära bruk av skolor har dokumenterats i Taiz och utförts främst av houthierna.

Rätten till en tillfredsställande levnadsstandard

Jemen placeras på plats 160 av 188 länder i UNDP:s index över mänsklig utveckling (HDI) för år 2015. I slutet av 2014 var 15,9 miljoner av Jemens 27,4 miljoner invånare i behov av humanitärt stöd. Utbredd fattigdom, osäker tillgång till mat och knapp tillgång till hälsovård var stora problem även innan den pågående konflikten bröt ut.

Den allmänna levnadsstandarden i Jemen har, i och med konflikten, sjunkit från en redan mycket låg nivå. FN uppskattar att omkring 18,8 miljoner är i behov av humanitärt stöd. Av dem är 10,3 miljoner i behov av akut stöd.

Mellan 2012 och 2014 sjönk Jemens BNP, som redan då var den lägsta i arabvärlden, från 590 USD till 326 USD. Konflikten har ytterligare försvagat den jemenitiska ekonomin. Under 2015 sjönk BNP per capita med nästan 35 procent mot föregående år. Världsbanken uppskattar att andelen fattiga i Jemen är 62 procent.

Bristen på el, rent vatten och bränsle är omfattande. Redan före konflikten var Jemen till 90 procent beroende av import av mat. Tillgången till mat har påverkats kraftigt av de begränsade möjligheterna för importörer att använda de stora hamnarna, och blev under 2016 allt sämre. Infrastrukturen i Jemens viktigaste hamn, i Hodeida i västra delen av landet, har skadats svårt av flyganfall vilket påverkar hamnens kapacitet att hantera inkommande matleveranser. Före konflikten hanterade hamnen i Hodeida 70-80 procent av all mat som importerades till Jemen. Priserna på basala råvaror är i genomsnitt 24 procent högre än före konflikten.

Enligt FN lider 14 miljoner människor i Jemen av otrygg livsmedelsförsörjning, varav sju miljoner av allvarlig sådan. Detta är en ökning med 33 procent i jämförelse med motsvarande nivå innan konflikten bröt ut. Cirka 3,3 miljoner människor är akut undernärda. Cirka 14,4 miljoner människor i Jemen har bristande tillgång till rent vatten och sanitet.

VI. RÄTTEN ATT INTE UTSÄTTAS FÖR DISKRIMINERING

Kvinnors åtnjutande av mänskliga rättigheter

Den nationella tolkningen av *sharia*-lagstiftningen bidrar till att bibehålla en patriarkalisk samhällsordning som strukturellt diskriminerar kvinnor i Jemen. Kvinnor måste exempelvis ha tillstånd från sin far eller make för att skaffa ett pass och resa utomlands och är begränsade i sin rörelsefrihet inom landet

på grund av sociala normer. Utöver diskriminering i lag begränsar även traditioner och kulturella sedvänjor kvinnors rättigheter. Det innebär bland annat att många flickor tvingas sluta skolan i tidig ålder, vilket förstärker skillnaderna mellan kvinnor och män.

Våldtäkt är förbjudet enligt lag, dock inte om det sker inom äktenskapet. Nationell lagstiftning föreskriver milda eller inga straff för hedersrelaterade brott. Brott som hustrumisshandel ses som en familjeangelägenhet som ska lösas internt för att inte skada familjens heder. Det utbredda klansystemet och förekomsten av begreppet familjeheder kan tvinga unga flickor som misstänkts ha haft utomäktenskapliga förbindelser på flykt. Abort får inte utföras på statliga vårdinrättningar och är endast tillåtet i vissa begränsade fall, som ifall det hotar kvinnans liv.

Kvinnlig könsstympning är förbjudet enligt lag och regeringen har tidigare aktivt försökt att motarbeta sedvänjan, som dock förekommer i stor utsträckning. Enligt UNICEF 2013 har 23 procent av alla kvinnor i Jemen mellan 15 och 49 år könsstypats.

Antalet rapporter om könsbaserat våld har ökat kraftigt under den pågående konflikten. Mellan mars och september 2015 ökade antalet anmälda brott med 70 procent. Enligt FN hade i oktober 2016 minst 12 277 tillfällen av könsbaserat våld rapporterats sedan konflikten startade. Den siffran inkluderar utöver våld även sexuellt våld och tvångsäktenskap. Mörkertalet är troligen stort. Tvångsäktenskap har varit en växande trend under konflikten.

Barnets rättigheter

Den rådande situationen i Jemen har haft en mycket stor negativ påverkan på barnen i landet. Enligt FN dödades 1 309 barn och 1 950 barn skadades av stridigheter mellan januari 2015 och september 2016. Enligt Human Rights Watch har 192 barn dött enbart i 58 flygattacker.

FN hade i februari 2015 dokumenterat nästan 1 500 fall av barnsoldater. Det finns sannolikt ett mörkertal. Enligt en FN-rapport från september 2016 hade då houthierna stått för nästan 75 procent av alla fall, men även regeringstroga miliser och AQAP har rekryterat barn. Det förekommer godtyckliga frihetsberövanden av barn.

Hungersnöden bland barn i Jemen är omfattande. I december 2016 uppskattade UNICEF att 2,2 miljoner barn var akut undernärda. Cirka

462 000 barn är i ett särskilt akut tillstånd, vilket är en ökning med nästan 200 procent sedan 2014.

Konflikten har vänt en tidigare positiv utveckling avseende barns hälsotillstånd i Jemen. Enligt UNICEF dör i genomsnitt ett barn i Jemen var tionde minut till följd av sjukdomar och ohälsa som skulle kunna gå att åtgärda såsom diarréer, undernäring och sjukdomar kopplade till andningsorganen.

Barnarbete är i praktiken vanligt förekommande, framför allt på landsbygden där många barn tvingas arbeta för att bidra till familjens uppehälle. Enligt UNDP (2014) är andelen barn mellan fem och 14 år som arbetar 22,7 procent. Den siffran har med all sannolikhet stigit under den rådande konflikten, men exakta uppgifter saknas.

Människohandel med barn förekommer både från och till Jemen. Flickor och unga kvinnor från Afrikas horn som kommer till Jemen i förhoppningen om att söka sig vidare till övriga gulfstater för att arbeta utsätts ofta för tvångsarbete eller prostitution. På grund av den rådande konflikten finns inte några exakta uppgifter om omfattningen av människohandeln med barn.

Det är sedan tidigare vanligt att flickor gifts bort före 18 års ålder, ofta av ekonomiska skäl. Enligt en studie från 2013 som citeras av FN uppgav 32 procent av de tillfrågade kvinnorna att de hade gifts bort före 18 års ålder och nio procent före 15 års ålder. Situationen har sedan dess blivit värre. Enligt FN gifter sig nu 52 procent av jemenitiska kvinnor före 18 års ålder och 14 procent före 15 års ålder.

Rättigheter för personer som tillhör nationella, etniska, språkliga och religiösa minoriteter samt urfolk

Sunnimuslimer är i majoritet i Jemen och utgör 60–64 procent av befolkningen. Den största religiösa minoritetsgruppen utgörs av Zaidiska shiiter (cirka 30 procent) som huvudsakligen finns i de norra delarna av landet. Av den jemenitisk-judiska befolkningen, med djupa rötter i landet, finns endast ett hundratal personer kvar.

Etnisk diskriminering i utbildningsväsenet, hälsovården och på arbetsmarknaden har tidigare förekommit av framförallt personer tillhörande folkgruppen *Akhdam*. Den rådande konflikten har tydliggjort skiljelinjer mellan olika etniska grupper och ökat sekteristiska spänningar mellan sunnimuslimer och zaidier i Jemen.

Folkgruppen *muhamashin* har länge varit en socioekonomisk marginaliserad grupp i Jemen. Deras utsatthet har enligt FN förstärkts av den rådande konflikten, bland annat när det gäller tillgång till grundläggande service och barns tillgång till utbildning.

Human Rights Watch och Amnesty har rapporterat om trakasserier mot den religiösa minoritetsgruppen Bahá'íerna, bland annat genom arresteringar och husrannsakan. Enligt sagda organisationer stormade i augusti 2016 en houthikontrollerad statlig säkerhetstjänst en sammankomst för bahá'ier. Totalt 65 personer arresterades, varav de flesta släpptes inom ett par dagar. En liten grupp personer var fortfarande arresterade i november enligt Human Rights Watch. I september stormade myndigheterna två organisationer grundade av bahá'ier och konfiskerade utrustning och arresterade åtminstone några av de anställda.

Diskriminering på grund av sexuell läggning eller könsidentitet

Homosexuella handlingar är förbjudna enligt *sharia-rätten* och kan leda till dödsstraff. En utbredd intolerans råder, ämnet är närmst tabubelagt och det är svårt att få tillförlitlig information om hbtq-personers situation.

Flyktingars och migranters rättigheter

Jemen är det enda landet på arabiska halvön som har ratificerat FN:s flyktingkonvention från 1951. Trots den pågående konflikten har flyktingströmmen till Jemen från Afrikas horn ökat sedan 2014. Enligt UNHCR anlände 117 107 personer till Jemen under 2016. Totalt fanns cirka 280 000 registrerade flyktingar i Jemen i slutet av 2016 men regeringen uppskattar enligt FN att det kan finnas så många som 1,7–2 miljoner människor i landet som har kommit för att försöka ta sig vidare till Saudiarabien eller något annat gulfland. UNHCR uppger att många flyktingar ankommer den jemenitiska kusten i mycket dåligt skick och i stort behov av det mest grundläggande, som rent vatten, mat och tillfälligt skydd. Konflikten har avsevärt försvårat möjligheten för det jemenitiska samhället att ta emot och absorbera flyktingar, som är mycket utsatta och riskerar att utsättas för våld, utpressning eller sexuella övergrepp både under resan från Afrikas horn och väl framme i Jemen. Kvinnor och barn är särskilt utsatta.

Omkring 2,2 miljoner människor är internflyktingar i Jemen och ytterligare omkring en miljon hade i oktober 2016 inte kunnat återvända till sina hem. För internflyktingarna är grundläggande behov som tillgången till rent vatten,

mat och boende stora problem. Majoriteten av internflyktingarna uppges bo som inneboende.

Rättigheter för personer med funktionsnedsättning

Jemens grundlag föreskriver att personer med funktionsnedsättning har rätt till social trygghet och lämplig hälsovård. Trots att det finns särskilda institutioner och icke-statliga organisationer som arbetar med rättigheter för personer med funktionsnedsättning så är familjerna fortfarande det främsta sociala skyddet. Det saknas nationell lagstiftning om tillgänglighetsanpassning av offentliga byggnader.

De cirka tre miljoner personer med funktionsnedsättning som är i behov av humanitärt stöd har, enligt Human Rights Watch, mött allt större problem under den nuvarande konfliktens gång, exempelvis rörande tillgången på medicin och möjligheten att lämna bostaden. Omkring 300 organisationer som arbetat med rättigheter för personer med funktionsnedsättning har enligt Human Rights Watch tvingats lägga ner sin verksamhet under konflikten.

Ratifikationsläget avseende centrala konventioner om mänskliga rättigheter

Konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter, *International Covenant on Civil and Political Rights (ICCPR)* ratificerades år 1987. Det fakultativa protokollet om enskild klagorätt och det fakultativa protokollet om avskaffandet av dödsstraffet har inte ratificerats.

Konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter, *International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights (ICESCR)* ratificerades år 1987. Det fakultativa protokollet om enskild klagorätt har inte ratificerats.

Konventionen om avskaffandet av alla former av rasdiskriminering, *International Convention on the Elimination of all forms of Racial Discrimination (ICERD)* ratificerades år 1972.

Konventionen om avskaffandet av alla former av diskriminering mot kvinnor, *Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women (CEDAW)* ratificerades år 1984. Det fakultativa protokollet om enskild klagorätt har inte ratificerats.

Konventionen mot tortyr, *Convention Against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CAT)* ratificerades år 1991. Det fakultativa protokollet om förebyggande av tortyr har inte ratificerats.

Konventionen om barnets rättigheter, *Convention on the Rights of the Child (CRC)* ratificerades år 1991. Det tillhörande protokollet om barns indragning i väpnade konflikter ratificerades år 2007. Det tillhörande protokollet om handel med barn, barnprostitution och barnpornografi ratificerades år 2004.

Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, *Convention on the Rights of Persons with Disabilities (CRPD)* ratificerades år 2009.

Konventionen mot påtvingade försvinnanden, *International Convention for the Protection of All Persons from Enforced Disappearances (ICED)* har inte ratificerats.

Flyktingkonventionen, *Convention Relating to the Status of Refugees (Refugee Convention)* och det tillhörande protokollet ratificerades år 1980.

Romstadgan för internationella brottmålsdomstolen, *Rome Statute of the International Criminal Court (ICC)* signerades år 2000.

Regionala instrument

Arabiska stadgan för de mänskliga rättigheterna, *Arab Charter for Human Rights*, ratificerades år 2008.

Exempel på svenskt och internationellt arbete rörande mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer

Sverige agerar för mänskliga rättigheter i Jemen i FN, exempelvis i rådet för mänskliga rättigheter och i säkerhetsrådet. Därtill är Sverige delaktigt i utformningen av EU:s engagemang för mänskliga rättigheter i Jemen.